

Frans-Jos Verdoodt (red.), *Voorwaarts maar niet vergeten. Acta van de studiedag Voorwaarts maar niet vergeten. Voor een eerlijk en rechtvaardig oordeel over collaboratie en repressie in Vlaanderen op 9 juni 2001 in het Vlaams Parlement*, Gent, Academia Press, 2001, 124 pp., ISBN 90-382-0325-X.

De Voorwaarts-groep, bestaande uit Vlaamse progressief-democratische academici en intellectuelen, lanceerde op 16 september 1999 een oproep om tot een genuanceerd oordeel te komen over het oorlogsverleden, in het bijzonder over collaboratie en repressie. Namens de groep sprak initiatiefnemer Frans-Jos Verdoodt op de IJzerbedevaart van 2000 een ‘Historisch Pardon’ uit. De inspanningen van de groep werden door de Vlaamse regering op 11 juli 2001 gewaardeerd met de toekenning van de eerste ‘Prijs van de Vlaamse regering’. Intussen had de groep op 9 juni 2001 in het Vlaams Parlement een studiedag gehouden waarvan de bijdragen in dit boek werden gepubliceerd. De Oost-Vlaamse provinciegouverneur en Gentse hoogleraar geschiedenis Herman Balthazar leidde als dagvoorzitter de besprekingen; de inleiding werd uitgesproken namens de Voorwaarts-groep door Jan Debrouwere, en de slottoespraak kwam van Vlaams parlementsvoorzitter Norbert de Batselier.

Twee echte referaten door Bruno De Wever en Jaap Kruithof werden gevolgd door reflecties omtrent de thema’s behandeld tijdens de studiedag door Jan Bank, Jean Puissant, José Gotovitch en Ludo Abicht. Frans-Jos Verdoodt bracht een synthese van de dag. Vooral de bijdrage van Bruno De Wever (pp. 25-40) is voor de geschiedenis van de Vlaamse beweging de moeite waard omdat ze zeer sereen een analyse geeft van wat collaboratie en repressie waren. Hij ziet drie verklarende factoren voor de collaboratie: dat *“het antidemocratisch karakter ervan de leiders overtuigde dat ze enkel aan zichzelf verantwoording moesten afleggen”* (de *no feedback-factor*) dat *“het antibelgisch karakter en het niet verankerd zijn van het VNV in de Belgische machtstructuren de partij bijzonder vatbaar maakte voor de belofte van machtsverwerving door de nieuwe machthebbers”* (de *pull-factor*), en dat *“het Vlaams-nationalisme de partij een doel gaf dat wervend was in de bredere Vlaamse beweging”* (de *push-factor*). Bijzonder belangrijk lijkt me dat hij onderstreept hoe het collaboratie-project *“de vernietiging van de civiele maatschappij”* impliceerde, waaronder hij

verstaat: “de vernietiging van de rechtsstaat” door “de criminalisering van elke opinie of daad die inging tegen het nationaal-socialisme”, de machtsusurpatie, en de ‘*Gleichschaltung*’. Het feit dat “de politiek-ideologische collaborateurs in Vlaanderen... tijdens de bezetting in oorlog leefden met de Vlaamse civiele maatschappij”, werd nadien door de Vlaams-nationalisten verduisterd. Kruithof plaatst zijn beschouwingen over “*Ethische, filosofische en politieke aspecten van vergeten, vergeven en verzoenen*” (pp. 41-55) op een vrij abstract niveau maar acht dat nodig “om de ernst van de problematiek te eerbiedigen.” De reflecties van de panelleden in de namiddag zijn letterlijk weergegeven zoals ze werden uitgesproken. Daaruit blijkt dat het moeilijk is voor Franstalige Belgen en Nederlanders goed te begrijpen wat er in Vlaanderen leeft. In bijlage zijn de teksten opgenomen van de oorspronkelijke oproep van de Voorwaarts-groep en van het ‘Historisch Pardon’ (pp. 117-124). [LOUIS VOS]